

РЕЦЕНЗИЯ

От доц. д-р Силвия Цветанска – СУ „Св. Климент Охридски“

за дисертационния труд на Тодор Симеонов – докторант в Катедра „Реторика“ на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Философски факултет, на тема: „Виртуална педагогическа реторика и обучение в онлайн среда“

Кратко представяне на докторанта

Тодор Симеонов Симеонов е роден през 1987 г. Той е бакалавър по международни отношения и магистър по културен мениджмънт и визуални изкуства от Югозападния университет „Неофит Рилски“ – Благоевград. Освен това има придобита професионална квалификация „учител по философия“ в същия университет. Широтата на неговите интереси се потвърждава от усилията му да надгражда своята компетентност. През 2009 – 2010 г. Т. Симеонов участва в две форми на продължаваща квалификация – интензивен курс по европейски културни политики във Финландия и лятно училище по европейска интеграция в Норвегия. Безспорно предимство в неговия професионален профил е практическият му опит като учител. Педагогическата практика му позволява да открие приложната значимост на изследваното от него явление в областта на реториката. В тази връзка отличното владение на английски език също улеснява намирането на пресечни точки в интердисциплинарното познание.

Тодор Симеонов е зачислен като докторант, редовна форма, през 2014 г. (със Заповед № РД 20-1111/15.07.2014 г.) в направление 2.3 Философия (Реторика във виртуалната среда) с научен ръководител проф. д-р Иванка Мавродијева.

Актуалност и значимост на дисертационното изследване

Дисертационният труд е ориентиран към иновативна и малко изследвана проблематика – обучението и общуването между учители и ученици, повлияни от бързото развитие на информационните технологии. Тази специфична изследователска територия – появила се на границата между реториката и педагогиката – докторантът определя като виртуална педагогическа реторика. Нейните измерения се конкретизират чрез фокусиране върху въпросите на обучението в онлайн среда в училище.

Актуалността на темата не подлежи на съмнение. Оригинален е не само замисълът, но и подходът към разработването на проблематиката. Авторът не се ограничава в описание на технологичния напредък, в обосноваване на значимостта на съвременните технологии за комуникацията между хората, а предлага конкретен анализ на възможностите за оптимизиране на обучението на ученици в училище чрез смесено обучение с помощта на платформа за виртуално обучение. В интерпретацията на темата докторантът е успял да намери баланс между различните аспекти и да изведе на преден план реторическата гледна точка – в пълно съответствие и с профила на докторантурата.

В интердисциплинарното по характер изследване са постигнати добри разграничителни линии между основните понятия. Реторическото е водещо и ясно очертано като специфика, без да се разтваря нито в педагогическия, нито в технологичния аспект на проблематиката.

Анализ на дисертационния труд

Дисертационният труд е в обем от 177 страници текст и приложения и библиография към него. Той е подходящо структуриран – в четири глави, увод, заключение и приложения, като е постигнат оптимален баланс между теоретичния и приложния аспект на проблематиката. Прави впечатление задълбоченият анализ и открояващата се лична позиция на докторанта при изясняване на особеностите на реторическата ситуация във виртуалната класна стая.

В първа глава са представени теоретичните основания, въз основа на които се обосновава ключовото понятие виртуална педагогическа реторика. Теоретичните концепции са описани пестеливо, но много целенасочено. Тяхното представяне е подчинено на идеята да се види сечението между педагогиката и реториката, като са засегнати и някои философски и психологически интерпретации за образованието. Замисълът на автора е да покаже прехода към нова образователна парадигма, според която през 21. век учителят престава да бъде единствен източник на информация и фронталното обучение в класната стая се заменя от активно учене с помощта и на съвременните информационни и комуникационни технологии. Тази концептуална промяна на модела на обучение отрежда и нова роля на ученика – сам да достига до знанието чрез много по-интензивна и различна по характер комуникация със съучениците си и с учителя. В този смисъл виртуалната класна стая става удобна

територия за разгръщане не просто на нови форми на учене, а и на нови форми на общуване в обучението. Въпреки че докторантът успешно защитава тезата си на теоретично равнище, разработката би станала още по-убедителна, ако педагогическите измерения на промяната в процеса на обучението бяха дадени по-подробно и аналитично. Естествената трудност да се съчетаят и съгласуват понятия от различни научни области е довела докторанта до едно интересно решение – да представи дефинициите на основните понятия в отделно приложение под формата на речник. Извеждането на понятията в речник е подходящ начин да се постигне терминологична яснота без да се утежнява излишно текстът с уточнения за смисловата употреба на категориалния апарат, с който се борави в дисертацията.

Във втора глава е съсредоточена информацията за нормативната уредба, отнасяща се до приложението на ИКТ в образованието, в контекста на действащия Закон за предучилищното и училищното образование. Специално внимание е обърнато на стратегическите документи, които легитимират статута на дистанционното обучение и извеждат като приоритет развитието на дигитални компетентности у учениците.

Останалите две глави на дисертацията са свързани с изследователската част на разработката. В трета глава е описан дизайнът на изследването, а в четвърта глава – получените резултати. Добро впечатление прави прецизната организация на изследването. Първата фаза е апробационна (представена в трета глава). След отчитане на резултатите от нея се преминава към провеждане на същинското проучване, което обхваща три фази. Положителна оценка заслужава подборът на изследователски методи и инструментариум. Използвана е иновативна методика – изследване чрез действие, киберетнографско наблюдение, съчетани с експертна оценка, което е позволило на докторанта да достигне до смислени изводи и обобщения от изследователската си работа. Стойностно е и това, че на всеки един етап авторът като изследовател търси документирана обратна връзка от участниците (чрез съответните анкетни карти), а на базата на анализа на нуждите от обучение във виртуална среда създава дизайн на курс по виртуална реторика с цел развитието на необходимите дигитални компетентности.

Смятам за особено ценно постижението на докторанта да дефинира по ясен и категоричен начин проявленията на петте канона на реториката във виртуалната

педагогическа реторика (в четвърта глава на разработката). Това е послужило и при разработването на курса по виртуална реторика за ученици.

Детайлният преглед на практическата работа в дисертационното изследване показва и едно обективно ограничение – сравнително малкият обхват на приложение на платформата „Едмодо“ в българското училище, което затруднява достигането до общовалидни изводи. Заключениеята се отнасят предимно до училището, в което е реализирано изследването, но това не ги прави по-малко значими, тъй като целта на изследването е да се проучат виртуалните реторически актове, а не толкова влиянието върху педагогическата реалност.

Представените изводи в края на дисертационното изследване потвърждават високата стойност на опита от работата с ученици и доказват предварителното очакване на докторанта, заложено в хипотезата. Обобщените резултати са обнадеждаващи за смисъла от усилията да се търсят различни възможности за приложението на съвременните информационни и комуникационни технологии в образованието.

Приноси в дисертацията

Приемам формулираните от автора приноси, които той е обособил в две групи, отнасящи се съответно до научно-теоретичните и до методическите и приложни аспекти на дисертационното изследване.

Силните страни и приносните моменти в разработката на Тодор Симеонов бих обобщила в следните пунктове:

1. На концептуално и теоретично равнище е изяснено ново понятие – виртуална педагогическа реторика, с което се обогатява както педагогическото, така и реторическото познание. В тази връзка добре обосновани са традиционните и иновативните жанрове на виртуалната педагогическа реторика.
2. Представено е убедително емпирично изследване в училищна среда, което потвърждава възможностите на виртуалното общуване между учениците и между учителя и учениците за осъвременяване на подходите на обучение и за повишаване на интереса на учениците към ученето.
3. На базата на едно конкретно проявление на педагогическата реторика във виртуалната класна стая Едмодо се достига до изводи, значими в по-широк педагогически контекст. Чрез своето изследване докторантът поставя на

обсъждане въпросът за дигиталните умения на учителите в качеството им на комуникатори и оратори при педагогическото взаимодействие. Диференцирани са уменията, необходими за учителя, за да реализира смесено обучение с помощта на информационните технологии, и да структурира подходящи реторически актове.

4. Интерес представлява изборът на самата платформа Едмодо, която макар и със сравнително ограничена употреба към момента в българското училище, има своите предимства. Те са най-вече в това, че тя наподобява общуването в социалните мрежи, което я прави лесно адаптивна към начина на общуване на съвременното поколение ученици.
5. Разработен е учебен курс по виртуална педагогическа реторика, предназначен за смесено обучение по английски език в училище. Курсът е оценен чрез експертни оценки и е апробиран.

Публикации по темата на дисертацията

Приложеният списък с публикациите показва адекватна публикационна активност. Докторантът е реализирал 7 публикации – три от които са на английски език. Публикациите са в научни и специализирани издания, вкл. докторантски сборници и електронни издания от публични форуми. Чрез тях по подходящ начин се популяризират ключовите идеи и постижения на разработката.

Авторефератът пресъздава коректно съдържанието на дисертацията и отразява съществените нейни приноси.

Препоръки

Позволявам си да препоръчам на докторанта да продължи изследователските си търсения в интердисциплинарното поле на педагогическата реторика и да публикува резултатите. Интересно би било да се проследи, например, как обучението в смесения модел с помощта на „Едмодо“ повлиява компетентността на учениците като комуникатори и доколко променя равнището на техните комуникационни умения като участници в актовете на педагогическо общуване. До тези и други подобни въпроси дисертационното изследване се докосва, без да ги разглежда в дълбочина, тъй като те не кореспондират пряко с предварително формулираните цели.

Заклучение

Преценката ми за дисертационния труд е изцяло положителна. Смятам, че представената дисертация защитава най-високите стандарти за подобен род разработки и показва компетентност на докторанта да провежда научни изследвания на високо ниво. С убеденост предлагам на уважаемите членове на научното жури да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 2.3. Философия (Реторика във виртуална среда) на Тодор Симеонов Симеонов.

София, 07.08.2017 г.

РЕЦЕНЗЕНТ:

Доц. д-р Силвия Цветанска